

Simulační výuka – nový trend ve výuce pediatrického ošetřovatelství

Mgr. Michaela Abrmanová¹, doc. Ing. Iva Brabcová, Ph.D.¹

Ústav ošetřovatelství, porodní asistence a neodkladné péče, Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Moderní způsob ve vzdělávání budoucích dětských sester je především v simulační výuce. Jedná se o aktuální způsob cvičení za pomoci modelů a využití modelových situací v komplexně a odborně zařízených učebnách. Text se zabývá zdokonalováním dětských sester na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Slouží také jako zdroj ucelených informací o simulační medicíně.

Klíčová slova: dětská sestra, vzdělávání, simulační centrum.

Simulation-based education – a new trend in the teaching of pediatric nursing

The modern way in the education of future pediatric nurses is consisted mainly in a simulation. The simulation form of educational proces of nursing is currently one of the most important way of it and supported by models and the example using situations in comprehensive and professional lecture rooms. The abstract focuses on an education of paediatric nurses at the Faculty of Health and Social Science of University of South Bohemia in České Budějovice. This abstract is usable as a comprehensive information of simulation medicine.

Key words: pediatric nurse, education, simulation centre.

Současné vzdělávání dětských sester

V České republice proběhla transformace v edukaci ošetřovatelského personálu v roce 2004 v souladu s evropskou legislativou a doporučením WHO pro vzdělávání sester. Vzdělávání sester se přesunulo ze středních zdravotnických škol na vyšší a vysoké školy. Pokud má sestra poskytovat péči jednotlivci a jeho rodině nebo skupině a má je vést k udržování a podpoře jejich vlastního zdraví, potřebuje k tomu odborné znalosti, dovednosti a také zaujetí osobního postoje k danému problému. Zvyšující se nároky na obsluhu přístrojů vyžadují, aby byly sestry manuálně zručné, ale také technicky orientované (1).

Zdravotničtí pracovníci způsobilí k výkonu povolání bez odborného dohledu získávají

způsobilost kvalifikačním studiem, které probíhá na vyšších zdravotnických školách a na vysokých školách nebo celoživotním studiem, kterým si sestry obnovují, zvyšují, prohlubují a doplňují své vědomosti, dovednosti a způsobilost v pediatrickém ošetřovatelství. Obor pediatrické ošetřovatelství je nový vysokoškolský studijní program. Jedná se o tříleté bakalářské studium. Tento obor má za cíl připravit vysokoškolsky vzdělaného a profesně připraveného zdravotníka, který bude schopný působit jako odborník v oblasti pediatrického ošetřovatelství. V praxi to znamená, že budoucí dětská sestra bude schopná poskytovat ošetřovatelskou péči zdravým i nemocným dětem ve věku 0–18 let, v souvislosti s jejich věkem a aktuálními potřebami ve zdraví i nemoci. Absolventi pediatrického ošetřovatel-

ství získají oprávnění pracovat bez odborného dohledu, mají oprávnění k samostatné práci nebo k práci jako plnohodnotní členové zdravotnického týmu. Bakalářský diplom z pediatrického ošetřovatelství lze uplatnit k výkonu povolání sestry v celé Evropské unii. Mezi základní pilíře patří praxe, která musí čítat více jak 2 300 hodin. Několikatýdenní individuální praxe studentů probíhá i v průběhu letních prázdnin. Bakalářské studium bylo v České republice zavedeno zákonem č. 172/1990 Sb., o vysokých školách. Bakalářský studijní program se zaměřuje na přípravu k výkonu povolání a také v možnosti pokračování v další studijní etapě v magisterském programu. Studium pediatrického ošetřovatelství trvá standardně tři roky a je ukončeno státní závěrečnou zkouškou. Společně s obhajobou

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA: Mgr. Michaela Abrmanová, abrmanova@zsf.jcu.cz

Ústav ošetřovatelství, porodní asistence a neodkladné péče, Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, U Výstaviště 26, 370 05 České Budějovice

Cit. zkr: Pediatr. praxi 2021; 22(6): 414–416

Článek přijat redakcí: 20. 9. 2021

Článek přijat k publikaci: 15. 10. 2021

Obr. 1. Hygienická péče o model těžce nezralého novorozence v inkubátoru

bakalářské práce. Absolventi studia získají titul Bc. neboli bakalář (2, 3, 4).

Ve zkratce vzdělání dětských sester je v současné době možné získat absolvováním jedné z těchto variant:

- absolvováním tříletého studia na vyšší odborné škole zdravotnické, v oboru Diplomovaná dětská sestra,
- absolvováním tříletého akreditovaného bakalářského studijního programu pediatrické ošetrovatelství, sestry s bakalářským vzděláním si mohou dále zvyšovat kvalifikaci na vysokých školách v postgraduálních magisterských programech,
- absolvováním specializačního postgraduálního vzdělávacího programu (ošetřovatelská péče v pediatrii, intenzivní péče v pediatrii a neonatologii).

Simulace – nový trend ve výuce dětských sester

O spoustě věcí si můžeme přečíst stohy odborných článků a publikací, nicméně vlastní zkušenost vždy byla a je nejlepší možná forma učení. Z tohoto důvodu vznikla simulace a postupně tato metoda pronikla i do vzdělávání zdravotnického personálu. I přes jednoznačné výhody však není simulační instruktáž ve výuce ošetrovatelského personálu tak rozšířená. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích dokončila v září roku 2020 Simulační centrum pro zdravotnické obory. Vzdělávání v simulačním centru probíhá moderními metodami za využití sofistikovaných modelů a přístrojů. Prostory v simulační učebně plně odpovídají nemocničnímu reálnému prostředí. Pro zdokonalování budoucích dětských sester slouží veškeré dostupné zdravotnické prostředky pro péči o novorozence. Součástí simulačního centra jsou i plně vybavené standardní nemocniční pokoje a jednotka intenzivní péče.

Obr. 2. Příprava modelu na odběr krve z paticčky metodou suché kapky na screeningové vyšetření

Simulační výuka nám pomáhá napodobovat reálné situace z každodenní nemocniční rutiny. Studentkám a studentům umožňuje reálně si vyzkoušet své chování, komunikační a praktické dovednosti v praxi.

Historie simulační výuky

V USA v šedesátých letech minulého století se intenzivní medicína začala zabývat simulačními programy. V osmdesátých letech minulého století udělal velký pokrok David Gaba, který vyvinul model počítačové figuríny pro trénink intenzivní medicíny. Uvědomil si, že není potřeba trénovat jen postup, jak se v daných situacích chovat, ale i spolupracovat a komunikovat v týmu (5). V České republice jsme ještě nedávno trénovali ošetrovatelskou péči na umělých gumových modelech. Ze zahraničních odborných publikací jsme pouze se zájmem mohli sledovat moderní simulační modely, které naplno napodobovaly reálné pacienty nejen svým vzhledem, ale i funkcemi. Domníváme se, že problémem byly především omezené finanční možnosti našeho školství.

Přínos simulace

Hlavním důvodem zavedení simulačního vzdělávání do praxe bylo především kvalitnější vzdělávání na všech úrovních pro studenty zdravotnických oborů. Simulační výuková centra pro sestry se zaměřují především na standardizaci postupů, bezpečnosti nejen dětských pacientů, ale především i ve zlepšení sebranosti týmu, zdokonalování již naučených znalostí a dovedností, ale i komunikačních dovedností. Cílem je i celkové zlepšení chování týmu při řešení neočekávaných a problémových situací (6). Již publikované práce na simulační školení studentů zdravotnických oborů ukázaly velký vliv na znalosti a dovednosti studentů, ukázalo se, že simulace vytvořila propojení mezi

Obr. 3. Model těžce nezralého novorozence v inkubátoru

Obr. 4. Ošetrovatelská péče o model fyziologického novorozence

teorií a praxí a poskytla studentům bezpečné učební prostředí. V zahraničních publikacích je zdůrazňováno, že základní podmínkou pro dobré fungování simulační medicíny jsou především vhodné prostory a kvalitní simulační model (7). Další a velice důležitou součástí je i správně vyškolený a nejlépe i nadšený personál. Simulační výuka musí splňovat určitý řád a je nutné při výuce dodržovat určitá pravidla. Na simulační výuce je perfektní především to, že si studenti mohou vyzkoušet akutní situace v bezpečném prostředí fakulty. V Českých Budějovicích máme v simulačním centru i místnost pro následný rozbor scénáře, nechybí ani audiovizuální technika, která má možnost nahrávat záznamy. K vytvoření reálného prostředí máme při výuce vždy k dispozici IT techniku na obsluhu techniky a přístrojů, kteří se snaží, aby vše probíhalo co nejvěrohodněji.

Průběh simulace

Pro efektivní vedení simulačního kurzu je dobré vést instruktáž dle na sebe navazujících

fází. Tyto kroky jsou na sebe logicky poskládány tak, aby fungovaly jako celek. Pro dosažení lepšího výsledku je možné jednotlivé části simulace opakovat.

- Informace před kurzem, slouží k předání informací studentům ještě před zahájením simulační výuky, má informativní charakter, který účastníky seznámí se strukturou instruktáže, důležitým bodem je zde i edukace studentů.
- Úvodní seznámení – úvod do simulace, sestry se dozví, jak bude simulační výuka probíhat, stanoví se očekávané cíle.
- Instruktáž k simulátoru – ovládání přístrojů a seznámení se s technikou.
- Teorie – vhodná je komentovaná a aktivní předávání teoretických informací.
- Nastínění případu – studenti obdrží úvodní instruktáž, jméno a věk pacienta a konkrétní doplňující informace.

■ Scénář – má za cíl především vzdělávat a pomáhat účastníkům simulačního učení porozumění daného tématu a schopnost samostatně i týmově pracovat.

- Shrnutí – diskuze mezi vyučujícími a účastníky, shrnutí (8, 9).

Závěr

Studijní program pediatrické ošetřovatelství je stále se rozvíjející obor, který klade velký důraz na teoretickou znalost svých studentů, ale i na praktické dovednosti, potřebné pro výkon budoucího povolání. Pro dětské sestry je důležitá především schopnost empatie, zručnost, schopnost týmové spolupráce a komunikační dovednosti. Tyto dovednosti je proto nutné budovat už během studia. Studium pediatrického ošetřovatelství kombinuje teoretickou instruktáž s praktickou částí, ve které studenti získávají potřebné znalosti

z klinické praxe. Nejnovějším trendem ve výuce zdravotnických oborů je i zapojení moderních technik učení, které umožňuje co nejlepší a nejefektivnější zapojení studentů do odborné praxe. Do tohoto moderního pojetí vzdělávání budoucích dětských sester patří i začlenění simulační výuky, kombinující komplexní zapojení studentů do ošetřovatelství. Opakovaný nácvik při praktické výuce napomáhá k efektivnější práci, ale je i zábavnou a zajímavou formou vzdělávání studentů. Odborní asistenti mají celou škálu možností, jak své studenty připravit na reálné situace a především jim ukázat, jakým způsobem správně reagovat a postupovat v kritických okamžicích. Simulační výuka je pro studenty ve všech směrech přínosem.

*Tato studie byla podporována
Grantovou agenturou Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích
(projekt registrovaný jako 046/2021/S).*

LITERATURA

1. Tóthová V. Potřebuje sestra vysokoškolské vzdělání? Kontakt 2014; 3(14): 179–180.
2. ZÁKON č. 111/1998 Sb., o vysokoškolských školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), 1998 Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998111?fbclid=IwAR1OP6ZO3s26fEh0SvPqjSu4uLHY-HIJAPDyaNaHVUq4J6TIMC4d7njwsg>.
3. ZÁKON č. 96/2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), 2004 [online]. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 30, s.

- 1452–1479. ISSN 1211–1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>.
4. ZÁKON č. 201/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004, o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších

- předpisů, 2017 [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-39>.
5. Stern M. Úloha simulační medicíny v rozvoji anestezie a intenzivní medicíny. Anaesthesiology 2016: 187–190.
6. Riley RH. Manual of simulation in healthcare 2015: 65.
7. Lendahls L, Oscarsson MG. Midwifery students' experiences of simulation- and skills training. Nurse Educ Today 2017; 50: 12–16. doi: 10.1016/j.nedt.2016.12.005.
8. Abulebda K, Auerbach M, Limaem F. Debriefing Techniques Utilized in Medical Simulation. Published 2020. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK546660/>.
9. Hillaby M. Healthcare Simulation in Practice 2013: 12.